

SZÖVEG –
PÓTA RÉKA

ROVAT –
RIPORT

KÉP –
SZECSÓDI BALÁZS

VONAKODÁS NÉLKÜL

A keleti keresztények tanúságtétele

„AZ IGAZI HATALOM AZ EMBER BENSŐJÉBŐL FAKAD, ÉS SOHASEM AZ AKTUÁLIS KÖRÜLMÉNYEKTŐL FÜGG, LEGYENEK AZOK BÁRMILYENEK NEHEZEK. (...AZ ILYEN EMBEREKET) NEM LEHET ELRETTENTENI SEMMILYEN SZÖRNYŰSÉGES FENYEGÉSSSEL VAGY TETTEL, ELTÖKÉLTEN ISTENNEK AJÁNLJÁK EGÉSZ SZEMÉLYES LÉTÜKET, A VONAKODÁS LEGKISEBB JELE NÉLKÜL.”

(Ermia kopt püspök, a Kopt Kulturális Központ vezetője, a találkozót egyik szervezője.)

Európában hamarosan égető kérdéssé válhat minden keresztény számára, hogy mit kezd egy olyan világgal, ahol az erőszaktól való félelem megkeserítheti a mindennapokat. Keleti testvéreinknél ez sajnos a valóság része, és mi, nyugati keresztények borzalommal tekintünk Kelet felé. Pedig elgondolkodtató példát és megerősítést is nyerhetünk onnan, és kifejezhetjük szolidaritásunkat.

2015 februárjában húsz egyiptomi kopt keresztényt és egy ghánai férfit lefejeztek az Iszlám Állam terroristái Líbiában. A kegyetlen kivégzésről videofelvételt tettek közzé. Az áldozatok egyiptomi vendégmunkások voltak, akiket az előző hetekben ejtettek túszul a szélsőségesek. A fekete ruhás és álarcos terroristák a tengerpartra kísérték a guantanamoi foglyokra emlékeztető narancssárga színű overallba öltöztetett túszokat. Középen terepszínű öltözetet viselő, szintén álarcos vezetőjük beszédet mondott történelmi angolul: a keresztényekre mért csapásokkal fenyegettek, végső mondatként pedig elhangzott: „Allah segítségével leigázzuk Rómát.” A videofelvétel a kamera közvetlenül a vérengzés megkezdése előtt a 21 halálra szánt férfi arcát pásztázza. Ők látszólag rezzenéstelen tekintettel néznek előre, van, aki kissé előre hajtja a fejét, közben úgy látszik, mind mormolnak valamit, egyikük ajkáról mintha Jézus nevét lehetne leolvasni. A magyar kormány a tragikus eseményt követően támogatást nyújtott az áldozatok családtagjainak. Idén nyár elején pedig egy magyar küldöttség érkezett Egyiptomba Orbán Viktor miniszterelnök vezetésével, amelynek keretében a küldöttség tagjai személyesen találkoztak az érintett családokkal. Az események körülményeiről, a kopt

keresztények helyzetéről és a magyar segítségnyújtásról beszélgettünk a küldöttség két tagjával, Kveck Péter nagykövet úrral és Maróth Miklós iszlám orientalista akadémikus professzorral.

– Milyen nemzetközi reakciók születtek a tragikus esemény nyomán?

Kveck Péter: Olyanok, mint más hasonló esetekben Irakban vagy Szíriában: sajtónyilatkozatok, amelyek két-három nap után el is haltak. Magyarország viszont túlment a szavakon. Az egyiptomi kormány teljes mértékben kiállt az áldozatok mellett. Az egyiptomi hadsereg válaszul bombázta az Iszlám Állam líbiai hadállásait. A 21 kivégzett férfit mint nemzeti hőst és keresztény mártírt egyaránt elismerik. A kopt templomokban már láthatunk róluk készült ikonokat, amelyeket az ikonábrázolás jellegzetes szabályai szerint festettek. Úgy emlegetik őket, hogy a „líbiai mártírok”. A brutális felvételeknek, amelyeket az Iszlám Állam a lemezárulásukról elrettentés céljából készített és tett közzé, volt legalább egy haszna: a szakértők rekonstruálni tudták a felvételek alapján, hogy mind a 21 mártír imádkozott a kivégzés előtti pillanatokban. Azonosítani lehetett a konkrét imaszöveget.

„ARRÓL TUDJÁK MAJD MEG RÓLATOK,
HOGY A TANÍTVÁNYAIM VAGY TOK,
HOGY SZERETETTEL VAGY TOK EGYMÁS IRÁNT.”
(Jn 13,35)

– A muzulmán többségű környezetben mennyire élnek kiszolgáltatott helyzetben a kopt keresztények?

Kveck Péter: 2012 és 2013 között, amikor a Muzulmán Testvériség kormányozta az országot, nagyon nehéz helyzetbe hozták a koptokat és minden más vallásút, sőt, mind azokat, akik nem az ő szélsőséges nézeteik szerint voltak muzulmánok. Templomokat gyújtottak fel és döntöttek romba, de megtámadták a keresztények házeit, boltjait is. 2013 nyarán az egyiptomi keresztények számára egy rémálom ért véget. De nem csak ez a két év jelentett különös nehézséget a számukra. Egész történelmüket végigkíséri az üldöztetés már a kezdetektől, a Római Birodalom korától. Valószínűleg az egyik legtöbb vértanúval rendelkező egyház az övék. Éppen ezért nagyon erős náluk a mártírok tisztelete. Az iszlám megjelenéséig, tehát a 7. századig egész Észak-Afrika keresztény volt. Ez a terület mára nagyrészt muzulmán lett, az egyiptomi keresztények azonban

megtartották hitüket. Egyiptom ma közel 100 millió lakosú ország, ebből több mint 10 millióan keresztények, akik nagyon erősen ragaszkodnak a hitükhöz. Jelenleg az egyiptomi kormányzat minden lehetséges módon igyekszik megvédeni őket, hiszen van egy állandó, látens fenyegetettség. A védelem konkrét intézkedések formájában jelenik meg: minden keresztény templom előtt napi 24 órás szolgálatban, a hét minden napján rendőri védelem van. Január 6-án, amikor a koptok a karácsonyt ünneplik, a kairói Szent Márk kopt székesegyházban Abdel Fattah el-Sisi, Egyiptom köztársasági elnöke már másodszor vett részt a karácsonyi szertartáson, ami példátlan az eddigi gyakorlatban. Ezen alkalommal azt is bejelentette, hogy az iszlámisták által elpusztított templomokat a hadsereg állami pénzen egy éven belül felújítja. Az újjáépítések meg is kezdődtek. Mindez azt az erős üzenetet közvetíti, hogy a kopt keresztények az egyiptomi társadalom megbecsült tagjai. **Maróth Miklós:** A kopt keresztények folyamatosan ki vannak téve – mint az iszlám történetében mindig – a muzulmánok részéről atrocitásoknak. Ez nem azt jelenti, hogy a hivatalos iszlám veszélyeztetné őket, mivel a hivatalos tanítás védelmezi az úgynevezett „Könyv birtokosait”, vagyis a zsidóságot és kereszténységet. Ez a védett státusz a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha a fejadót megfizetik,

II. Teodor kopt pápa a karácsonyi éjféli misén az alexandriai Szent Márk-katedrálisban. Alexandria, Egyiptom, 2016. január 6.

AZ ISZLÁM VILÁGBAN, AHOL MOST SORBAN SZÁMOLJÁK FEL A KERESZTÉNY KISEBBSÉGEKET – EURÓPAI KERESZTÉNY TESTVÉREIK TÖKÉLETES HALLGATÁSA MELLETT –, EGYEDÜL AZ EGYIPTOMI KOPT KERESZTÉNYSÉG OLYAN NAGY LÉTSZÁMÚ, HOGY NEM LEHET NEM TUDOMÁSUL VENNI.

amivel egzsersmind elismerik az iszlám uralmát és felsőbbrendűségét, illetve állampolgári kötelességeiket teljesítik, akkor őket nem érheti bántódás. Az Iszlám Állam tevékenysége nem egyeztethető össze az iszlám hivatalos tanításával. A kairói Azhar mecset nagysejke, aki komoly vallási tekintély, más vallási vezetőkkel egyetemben szintén elítéli ezeket a csoportokat. Az Iszlám Államot az iszlámra legártalmasabb mozgalomként tartják számon, mivel annak szabályait és hagyományait fölrúgva olyasmiket művel, ami az összes muzulmán rossz színben tünteti fel. Az iszlám világban, ahol most sorban számolják fel a keresztény kisebbségeket – európai keresztény testvéreik tökéletes hallgatása mellett –, egyedül az egyiptomi kopt kereszténység olyan nagy létszámú, hogy nem lehet nem tudomásul venni.

Amikor az ember keleti keresztényekkel találkozik, azt tapasztalja, hogy ők föltétlen bizalommal vannak

írántunk. A testvériség érzését mintha mi nem viszonznánk. A régi egyházi hagyományban, ahogy a Bibliában is, megvan a krisztusi felszólítás, hogy arról ismerjenek meg titeket, hogy szeretitek egymást. Ez a Római Birodalom idejében valóban meg is volt a keresztény közösségek között. Mi, nyugatiak ma is egyfolytában beszélünk a szeretetről, miközben az igazi szolidáris szeretet kivezett belőlünk. A keleti keresztényekben hajlamosak vagyunk az eretnekeket látni, miközben ők az életveszélyt is vállalják. Egyszer betévedtünk egy kopt ifjúsági fesztiválra valahol vidéken. Magas fallal körülvett területen tartották, hatalmas nagy vasajtókkal, tekintettel arra, hogy körbe vannak véve muzulmánokkal. Ha kell, a vasajtót bármelyik pillanatban be tudják zárni. Luxorban egy apácakolostort látogattunk meg a sivatag szélén, bármelyik pillanatban lerohanhatják őket a muzulmánok, de ők ott vannak, és vállalják a hitüket.

Kép - Profimedia - Red Dot

– Mit lehet tudni a terroristákról, a háttérükről, kiket képzeljünk pontosan a maszkok és a megrázó események mögé?

Maróth Miklós: A szociológusok szerint minden társadalomban körülbelül 15 százalék a szélsőségesek aránya, ez a magyar politikai életnek is a hagyományai közé tartozik. A baj az, hogy ha az iszlám világot nézzük, azonnal 300 millió embert jelent ez az arány, vagyis ennyien lehetnek azok, akikről szociológiailag elképzelhető, hogy szélsőséges nézeteket vallanak. Irak és Szíria területén ennél még bonyolultabb a helyzet, mert Irakban az Iszlám Állam hívei között van az elbocsátott légió, amelyik Szaddam Husszeint hadseregében szolgált. Mindenki, aki a Szaddam Husszeint-féle rendszernek haszonélvezője volt, hirtelenjében egzisztencia nélkül maradt. Ehhez hozzácsapódott egy csomó szélsőséges helyi elem, majd külföldről csatlakozni kezdtek sokan olyanok, akik valamilyen oknál fogva nem elégedtek meg a helyzetükkel. Az iszlámnak a kereszténységgel szemben van egy felsőbbrendűségi tudata. Ezzel a tudattal eljönnek Európába, de nem beszélnek a nyelvet, aluliskoláztak, így a társadalom periferiájára szorulnak, a megvetettek közé. Ezt a kettősséget nagyon nehéz földolgozniuk. Másrészt az európai kultúrával azonosulva gyakran elvesztik az iszlám iránti hűségüket, majd egy idő után honvágyat, frusztrációt érezve visszaszerzik, és szélsőségekbe esnek. Az európai muszlimok mellett pedig a csecsen háborúból, tehát a volt szovjet Közép-Ázsiából is ugyanilyen elemek csatlakoztak.

– Miből állt a magyar segítségnyújtás a tragikus eseményt követően? Mi a gyakorlati és elvi jelentősége?

Kveck Péter: Gyors döntés született arról, hogy az áldozatok hozzátartozóinak segítség kell, még hozzá nem egyszerű adományként, hanem olyan formában, ami a mindennapi túlélésben segíti őket. Ezek a családok fenntartó nélkül maradtak. Kétkezi munkásokról beszélünk, akik Líbiába mentek dolgozni, hogy eltartsák az otthon maradt családtagjaikat. A kopt egyház közvetítésével megkérdeztük az áldozatok hozzátartozóit, mire lenne leginkább szükségük, és közös döntés eredményeként mindegyik család egy-egy magyar szarvasmarhát kapott, ez két-három héttel az események után eljutott a családokhoz. Egyiptomba jelentős szarvasmarhaexportunk irányul, és az importőr cég nagy-lelkűen megtoldotta az állami segítséget azzal, hogy a kifizetettnél jóval nagyobb értékű szarvasmarhákat adtak át. Idén májusban Orbán Viktor miniszterelnök úr egyiptomi látogatása során személyesen is találkozott az áldozatok hozzátartozóival. Tudni kell, hogy a családok Minya tartományban élnek, Kairótól többszáz kilométerre, a Nílus völgyében, vagyis nem olyan egyszerű számukra ilyen nagy utat megtenni. A találkozó megszervezésében a kopt egyház segített, és a Kairói Kopt Kulturális Központban került rá sor. A személyes találkozás célja a szolidaritás kifejezése volt, másrészt üzenet a külvilág felé, hogy Magyarország törődik az üldözött

keresztények sorsával, szemben az általában jellemző közönyt. Magyarország minden egyes nemzetközi fórumon fel emeli a hangját az üldözött keresztények ügyében. Az ENSZ felméréseiből tudjuk, hogy világszerte a vallásuk miatt üldözést elszenvedők 80 százaléka keresztény. Ugyanakkor kopt partnereink elszomorító visszajelzéseiből tudjuk, milyen kevés ország nyújt hasonló segítséget.

Maróth Miklós: A találkozóra közvetlenül azután került sor, hogy az Azhar-mecset nagysejkjénél, az iszlám világ egyik legnagyobb tekintélyénél tett látogatást a küldöttség. Komoly kiállás volt a kopt közösség, vagyis az egyiptomi keresztények mellett, hogy közvetlenül a nagysejkekkel történt találkozó után ment át a küldöttség a Kopt Patriarchátus területére, ahol találkoztak a kopt családokkal.

Kveck Péter: Idén minden család ajándéksomagot kapott, amely gyógyszerket, élelmiszereket és gyerektárgyakat tartalmazott. Nehéz leírni szavakkal, amit ott tapasztalt az ember. Nemcsak az asszonyok, hanem a férfiak, apák, fivérek is sírva fakadtak. Méltósággal viselt, de mély fájdalommal találkoztunk.

Maróth Miklós: Megrázott a találkozó. Amikor ezeket a keresztény férfiakat elfogták, följánlották nekik, hogy térjenek át az iszlámra. Jellemző a keleti keresztényekre, hogy ők ezt elutasították, miközben tudták, hogy mivel jár. Egy olyan asztalnál álltam meg, ahol egy fiatal nő ült három, tíz év alatti kisgyerekekkel, és ott volt az asztalon a megölt férj képe. Beláthatatlan nehézségek elé néz a család, ott maradt támasz nélkül egy fiatalasszony, özvegyen, három gyerekkel, bevétel nélkül.

– Mivel lehetne legjobban támogatni nemzetközi részről a kopt és más keresztény kisebbségeket?

Kveck Péter: Először is nagy segítség lenne, ha az európai kormányok egyetlen esetben sem mennének el szó nélkül az ilyen események mellett, illetve ha nemcsak az emberi jogok szempontjából közelítenék meg a helyzetet, hanem konkrétan elhangzana, hogy keresztényüldözésről van szó. Másrészt gyakorlati segítséget jelenthetne például, ha külföldi támogatással részesülhetnének oktatásban, képzésben az itteni fiatalok, hogy versenyképes tudáshoz jussanak. Erre is van jó magyar példa: a kopt egyház és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jelenleg két vonalon is együttműködik. Egyrészt a PPKÉ régészeti részlege Major Balázs professzor úr vezetésével, akinek egyébként a szíriai ásatásokban komoly része volt, tavaly nyáron négy fiatal egyiptomi restaurátort látott vendégül, akik hazatérve közkinccsé tették az itt szerzett tudásukat. Másrészt szintén az egyetem terveit közt szerepel, hogy bionika szakon mesterképzést indít Egyiptomban. A bionika az informatika, a biológia és az orvostudomány elegye, és nagyon ígéretes jövő előtt áll. Ezek szép példái annak, hogyan lehet hathatós, hosszú távú segítséget nyújtani távoli keresztény testvéreinknek. ♦

